

РІВНІ ПРАВА ТА МОЖЛИВОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ



СТАНДАРТИ
ПРІОРИТЕТИ
ПОРАДИ



ДОВІДНИК

Серія «Бібліотечка місцевого самоврядування»

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

**РІВНІ ПРАВА ТА МОЖЛИВОСТІ
ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ
У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ:
СТАНДАРТИ, ПРІОРИТЕТИ
ПОРАДИ**

**Київ
ТОВ "Видавництво "Юстон"
2020**



**Розроблено за сприяння Програми Ради Європи
«Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні».**

**Викладені у виданні погляди належать авторам цієї роботи
і за жодних обставин не можуть вважатися такими, що виражають
офіційну позицію Ради Європи.**

Суслова О.

С90 Рівні права та можливості жінок і чоловіків у місцевому самоврядуванні: стандарти, пріоритети, поради / Суслова О. – К.: ТОВ "Видавництво "Юстон", 2020. – 40 с.

ISBN 978-617-7854-32-5.

Довідник пропонує уніфікований підхід до врахування принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у системі місцевого самоврядування в Україні. Він пояснює наявні стандарти, допомагає визначати пріоритети та завдання діяльності місцевої ради у різних сферах, дає поради і приклади. Тут наведений і перелік нормативно-правових актів, що можна використати в роботі, та короткий глосарій застосованих у виданні термінів з гендерної проблематики.

Видання призначено для використання в органах місцевого самоврядування, системі професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх заступників і заступниць, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, а також усім, хто цікавиться питаннями гендерної рівності та недискримінації.

УДК 352.07:305

Наведена інформація та розробки дозволені для вільного копіювання, перевидання та поширення на всій території України всіма способами, якщо вони здійснюються безоплатно для кінцевого споживача та якщо при таких копіюванні, перевиданні та поширенні зроблено обов'язкове посилання на автора і суб'єкта майнового права на цю інформацію та розробки.



ЗМІСТ

ВСТУП:	РІВНІ ПРАВА ТА МОЖЛИВОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ.....	5
Розділ 1.	Загальні/комплексні питання діяльності місцевої ради	8
Розділ 2.	Бюджет і фінанси	12
Розділ 3.	Екологія, надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків	13
Розділ 4.	Етика депутатської діяльності (регламент, кодекси рівності проти сексизму, сексуальних домагань, тощо).....	16
Розділ 5.	Містобудування, планування території та архітектура, транспорт та зв'язок	18
Розділ 6.	Освіта, культура, молодь та спорт	20
Розділ 7.	Охорона здоров'я, соціальний захист населення та реабілітація учасників бойових дій	23
Розділ 8.	Правові питання, законність, громадський порядок	27
Розділ 9.	Промисловість, агропромисловий комплекс, підприємництво.....	29
Розділ 10.	Сім'я, материнство, дитинство.....	31
ДОДАТКИ.....		32
Додаток 1.	Нормативно-правові акти для застосування в політиці рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.....	32
Додаток 2.	Міжнародні документи щодо рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	36
Додаток 3.	Список джерел, які можна використовувати у впровадженні принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в державну політику.....	37
Додаток 4.	Словник.....	38





ВСТУП:

РІВНІ ПРАВА ТА МОЖЛИВОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

«Досягнення гендерної рівності є ключовим елементом у реалізації місії Ради Європи, суть якої – захищати права людини, підтримувати демократію та забезпечувати принцип верховенства права». Так починається текст Стратегії гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки¹. Загальною метою нової стратегії є досягнення ефективної реалізації політики гендерної рівності та розширення можливостей для жінок і чоловіків у державах – членах Ради Європи. Основну увагу впродовж 2018-2023 років зосереджено на шести стратегічних напрямках:

- 1) Запобігання гендерним стереотипам та сексизму й боротьба з такими явищами.
- 2) Запобігання та боротьба з насильством щодо жінок і домашнім насильством.
- 3) Забезпечення рівного доступу жінок до правосуддя.
- 4) Досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у процесі прийняття політичних та суспільних рішень.
- 5) Захист прав жінок-емігранток, жінок-біженок та жінок-шукачок притулку.
- 6) Реалізація стратегії досягнення гендерної рівності в усіх політиках та заходах.

Україна є членом Ради Європи з 1995 року та взяла на себе зобов'язання щодо дотримання європейських стандартів, зокрема, у сфері місцевої та регіональної демократії.

Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні, реформування державного управління, системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх

¹ Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>



заступників і заступниць, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, розбудова системи управління людськими ресурсами на місцевому рівні, зміцнення спроможності об'єднаних територіальних громад для надання послуг високої якості відповідатиме Європейським стандартам та кращим світовим практикам і забезпечуватиме потреби та інтереси кожної людини лише за умов реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Кожна людина має власний ґендерний досвід, тобто відмінний досвід жінок і чоловіків, що базується на різному до них ставленні в однакових ситуаціях, однаковому ставленні у різних ситуаціях тощо. Цей досвід буває як позитивний, так і негативний, проте не кожна людина може транслювати його у позитивні зміни для всіх, бо це складний і тривалий процес. Для цього виробляються стандарти, пріоритети, інструментарій. Вони формують нашу ґендерну компетентність, що є одним із ключових аспектів для депутатів місцевих рад, посадових осіб місцевого самоврядування, державних службовців і всіх, хто задіяні у впровадженні демократичних реформ в Україні.

Цей довідник враховує процес формування та діяльності постійних комісій місцевих рад. Кожне скликання самостійно визначає їх перелік, проте є певні тенденції поєднання тематики і проблемних сфер, наприклад:

- Бюджет і фінанси
- Екологія, надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків
- Етика депутатської діяльності
- Містобудування, планування території та архітектура, транспорт та зв'язок
- Освіта, культура, молодь та спорт
- Охорона здоров'я, соціальний захист населення та реабілітація учасників бойових дій
- Правові питання, законність, громадський порядок
- Промисловість, агропромисловий комплекс, підприємництво
- Сім'я, материнство, дитинство



Тому у виданні ви знайдете наведені вище розділи, яким передуватиме розділ про загальні/комплексні питання діяльності місцевої ради. Всі розділи довідника побудовані за однаковою структурою і містять опис мети діяльності по забезпеченню рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у місцевому самоврядуванні, інструментарію щодо її досягнення та відповідні приклади.

Депутати місцевих рад та посадові особи місцевого самоврядування мають широкі можливості впливати на життя громади – передати в раду накази виборців, винести на розгляд ради питання соціально-економічного і культурного розвитку, написати запит і звернення з актуальних суспільних проблем, організувати слухання, заслухати звіт про виконання програм, підготувати і винести на затвердження ради доручення відповідним структурам – і ще багато іншого. Щоби ці кроки були конкретними і мали реальні шанси на їх впровадження, треба мати ПЛАН. Наша мета допомогти у його формуванні для забезпечення ґендерної рівності.

Довідник не претендує на всю повноту охоплення. Проте, він пропонує уніфікований підхід до цієї непростой теми, формулює наявні стандарти, допомагає визначати пріоритети, дає поради і приклади. В допомогу також стане і наведений наприкінці видання перелік нормативно-правових актів, що можна використати в своїй роботі, та короткий глосарій термінів з ґендерної проблематики, що застосовуються у виданні.

Користуючись наведеною інформацією можна розширювати та поглиблювати запропоновані заходи і підходи, створювати нові приклади і кращі практики – справа за вами!



Розділ 1.

Загальні/комплексні питання діяльності місцевої ради

Мета 1.1.

Забезпечений збалансований соціально-економічний та культурний розвиток території з ефективним використанням природних, трудових і фінансових ресурсів з урахуванням потреб та інтересів жінок і чоловіків.

Що допоможе досягти мети

- Визначення в органі місцевого самоврядування уповноваженої особи (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” (відповідно до статті 12 Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”).
- Розробка статистично-аналітичних матеріалів (гендерних портретів, інфографіки та ін.) з питань рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у різних галузях (охорони здоров’я, соціального захисту, праці та зайнятості, освіти, культури, аграрного сектору, екології, фізкультури та спорту, молодіжній політиці та ін.) та їх врахування під час прийняття управлінських рішень.
- Проведення регулярного інформування усіх депутатів з актуальних гендерних питань.
- Включення потреб різних груп населення (жінок і чоловіків, хлопців і дівчат, осіб з особливими потребами, внутрішньо переміщених осіб, людей різного віку, людей з інвалідністю та ін.) в програми соціально-економічного та культурного розвитку, місцеві цільові програми.
- Регулярне заслуховування виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевих цільових програм з диференціюванням процесу і результатів за ознакою статі та іншими характеристиками (вік, освіта, особливі потреб та ін.).
- Запровадження механізму соціального замовлення з питань протидії дискримінації та насильства за ознакою статі, просування стандартів рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Складення чітких критеріїв відбору громадських організацій для соціального замовлення з прозорим механізмом на всіх стадіях процесу (обмеження щодо мінімальної кількості років діяльності, інформація про реалізовані проекти, результати діяльності та ін.).



Приклад 1

У 2019 році було презентовано 25 гендерних профілей (портретів) областей². Ці профілі дають змогу побачити і проаналізувати показники, які є важливими для здійснення гендерно збалансованої місцевої політики та забезпечення потреб різних (диференційованих) груп. А це означає, що при розробці тих чи інших заходів будуть враховані потреби усіх, хто проживає на цій території.

Окрім того, деякі міста та громади розробили свій власний гендерний портрет села, селища, міста. Для прикладу, посилання на гендерний портрет міста Львова³.

Приклад 2

Радивилівська районна державна адміністрація (Рівненська область) розпорядженням голови затвердила 03 червня 2019 року №88 План заходів щодо реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року в Радивилівському районі⁴. Серед заходів – проведення гендерного аналізу різних груп внутрішньо переміщених осіб та учасників антитерористичної операції з розподілом на жінок і дівчат, чоловіків і хлопців з урахуванням віку, інших соціальних ознак; проведення оцінки доступу до послуг з медичного обслуговування населення (медичних послуг) та соціально-психологічних послуг жінок і чоловіків, зокрема осіб з інвалідністю, громадян похилого віку, ВІЛ-позитивних осіб, жінок і чоловіків, які перебували в полоні, в тому числі зазнали катувань, сімей осіб, які пропали безвісти в ході конфлікту, малолітніх дітей, вдів, учасників військової операції та їх сімей, а також постраждалих від сексуального насильства; проведення навчань для членів координаційних рад з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми, інші важливі заходи.

² <https://eu-ua.org/genderni-profilii-25-oblastey-ukrayiny>

³ <https://city-adm.lviv.ua/lmr/lmrdownloads/economy/RA/Gendernyj-portret-m.-Lvova.pdf>

⁴ <http://radrajrada.rv.gov.ua/document/790/>



Приклад 3

Соціальне замовлення є одним із найефективніших механізмів надання соціальних послуг. Використовуючи його, влада може тісно співпрацювати з громадським сектором та вирішувати важливі питання соціальної сфери, шляхом делегування своїх обов'язків за бюджетні кошти. Завдяки цьому громадяни отримуватимуть якісні соціальні послуги.

«Хмельницька обласна державна адміністрація здійснює соціальне замовлення з 2012 року. За результатами спеціального конкурсу, громадські та благодійні організації отримують бюджетні кошти для надання комплексних послуг соціальної адаптації, реінтеграції та супроводу, а також соціальної реабілітації найбільш вразливим верствам населення – нарко- та алкозалежним, звільненим з місць позбавлення волі, вагітним жінкам, які дізналися про ВІЛ-позитивний статус, безробітній молоді, людям похилого віку і так далі. Працівники комунальних установ переважно не працюють із такими категоріями людей, а люди не поспішають звертатися до державних установ через страх стигми або недоброзичливе ставлення. Натомість громадські та благодійні організації не просто мають спеціальні навички роботи із вразливими людьми, але й залучають до такої роботи тих, хто самі пройшли складний шлях»⁵.

Мета 1.2.

Створені умови для висвітлення діяльності на рівні громади, району, області з урахуванням принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Що допоможе досягти мети

- Проходження працівниками органу місцевого самоврядування та місцевої державної адміністрації навчань та підвищення кваліфікації з гендерної рівності.
- Створення на сайті органу місцевого самоврядування та місцевої державної адміністрації розділу, присвяченого гендерній політиці.
- Запровадження регулярного звітування з питань забезпечення гендерної рівності.
- Стимулювання висвітлення питань гендерної рівності у регіональних засобах масової інформації.

⁵ <http://pik.cn.ua/print/10643/>



Приклад

На сайті Царичанської ОТГ Царичанського району Дніпропетровської області створений розділ «Гендерна політика на території ОТГ⁶. В ньому розміщені Положення про гендерну політику на території Царичанської ОТГ, інформація про радника голови з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та про визначення Уповноваженої особи (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

⁶ <https://tsarichanka-gromada.gov.ua/genderna-politika-na-teritorii-otg-1593775058/>



Розділ 2.

Бюджет і фінанси

Мета 2.1.

В бюджетному процесі застосовується гендерно-орієнтований підхід.

Гендерно-орієнтований підхід у бюджетному процесі – врахування гендерних аспектів на усіх стадіях бюджетного процесу та висвітлення у відповідних бюджетних документах цілеспрямованості на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків (гендерної рівності).⁷

Що допоможе досягти мети

- Проведення гендерного бюджетного аналізу.
- Моніторинг гендерно-чутливих бюджетних програм після їх прийняття.
- Інформування громади про результати впровадження гендерно-чутливих бюджетних програм.

Приклад

Гендерний бюджетний аналіз підпрограми “Лікарсько-акушерська допомога вагітним, породіллям та новонародженим”, що виконується в межах міської цільової програми “Здоров’я киян. 2012–2016 рр.” показав, зокрема, що послуги, що надаються пологовими будинками й перинатальними центрами м. Києва, орієнтовані виключно на жінок (вагітних, роділь та породіль). У цих закладах не передбачені послуги для чоловіків-партнерів у пологах, не ведеться статистика партнерських пологів, а також не обліковується попит та звернення щодо отримання таких послуг. Рекомендовано вивчити попит на проведення партнерських пологів у пологових будинках та перинатальних центрах м. Києва.⁸

⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19#Text>

⁸ <https://genderindetail.org.ua/library/ukraina/genderniy-byudzhetniy-analiz-program-yaki-finansuyutsya-z-derzhavnogo-ta-mistsevih-byudzhativ-134564.html>



Розділ 3.

Екологія, надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків

Мета 3.1.

Жінки і чоловіки на рівних залучені в місцеві програми та заходи із забезпечення доступу громади до природних ресурсів та вирішення екологічних проблем.

Що допоможе досягти мети

- Збалансоване залучення жінок і чоловіків до структур управління природними ресурсами.
- Врахування ймовірності різних каналів комунікації, якими користуються жінки і чоловіки при отриманні інформації, зокрема, про користування природними ресурсами.

Жінки і чоловіки можуть отримати доступ до інформації через різні канали. Наприклад, місцеве громадське радіо може бути ефективнішим для охоплення жінок, ніж повідомлення мобільним телефоном чи плакати в публічних місцях, які можуть бути більш доступними (через часте/частіше відвідування) для чоловіків.

Приклади

Жінки відіграють життєво важливу роль в управлінні біологічними ресурсами і на них непропорційно впливають втрата біорізноманіття та екосистемні порушення. Втрата біорізноманіття⁹ та деградовані екосистеми можуть посилювати гендерну нерівність за рахунок збільшення часу, який жінки та діти витрачають на виконання певних робіт, таких як вирощування овочів і фруктів, забезпечення водою для приготування їжі та інших цілей¹⁰. Це скорочує час на освіту та діяльність з отримання доходу.

⁹ «Біологічне різноманіття» (біорізноманіття) означає різноманітність живих організмів з усіх джерел, включаючи, серед іншого, наземні, морські та інші водні екосистеми і екологічні комплекси, частиною яких вони є; це поняття включає в себе різноманітність у рамках виду, між видами і різноманіття екосистем. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030/conv#Text

¹⁰ Статистичний збірник «Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2020 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України)»; Таблиця І.26 наведена на стор. 14 https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_cdhd_20.pdf



Розподіл домогосподарств за типом основного джерела питної води, яким вони користуються

Distribution of households by type of the main source of drinking water used by them

	Всі домогосподарства		у тому числі, які проживають					
			у міській місцевості				у сільській місцевості	
	2019	2020	у великих містах	у малих містах	всього			
			2020		2019	2020	2019	2020
Кількість домогосподарств (тисяч)	14881.7	14784.3	5852.0	4150.2	10037.5	10002.2	4844.2	4782.1
Розподіл домогосподарств (%) за типом основного джерела води, яку вони використовують для пиття та приготування їжі:								
з мережі водопостачання	62.7	62.3	75.1	72.1	75.8	73.8	35.4	38.5
з криниці, колонки в своєму	24.1	23.6	2.1	19.6	9.5	9.4	54.4	53.3
з громадської колонки	2.5	2.0	4.1	0.6	3.0	2.6	1.5	0.7
з громадської криниці	2.8	2.1	0.2	1.9	1.3	0.9	6.1	4.4
з джерела, річки, озера, ставка	0.4	0.8	1.0	0.9	0.5	1.0	0.3	0.3
доставляє водовіз	0.7	0.8	0.0	0.9	0.2	0.4	1.6	1.7
з інших джерел (купівля тощо)	6.8	8.4	17.5	4.0	9.7	11.9	0.7	1.1
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Розподіл домогосподарств (%) за відстанню їх від основного джерела водопостачання ¹ :								
менше 100 м	39.4	38.3	15.1	32.5	19.0	20.5	64.4	68.9
100-200 м	24.2	17.2	16.5	21.4	22.8	18.0	25.8	15.8
200-500 м	16.8	19.8	31.9	11.3	24.6	25.4	7.2	10.0
500-1000 м	10.3	9.4	18.1	2.1	17.1	13.2	2.0	3.0
більше 1000 м	9.3	15.3	18.4	32.7	16.5	22.9	0.6	2.3
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

¹ Наведено розподіл домогосподарств, які беруть воду для пиття та приготування їжі з громадської колонки, шхчнл. громадської криниці, джерела, річки, озера, ставка.

Чи можна забезпечити різноманіття, якщо джерела води, якими користуються домогосподарства, знаходяться більше, як за 200 м?

Участь і лідерство жінок в управлінні довкіллям і природними ресурсами включено як ціль до проекту Стратегії інтегрованого розвитку міста «Житомир – 2030» в розділі «Зелене місто»¹¹.

Мета 3.2.

Місцеві цільові програми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій повною мірою і на рівних враховують потреби та інтереси жінок і чоловіків, дівчат і хлопців.

¹¹ Стратегії інтегрованого розвитку міста «Житомир – <https://2030.zhitomir.ua/zhytomyr-2030/the-concept-of-integrated-urban-development/>



Що допоможе досягти мети

- Розширення кола причетних до складання місцевих цільових програм захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та реагування на виклики (жінки, зокрема, вагітні, хворі, обмежені в русі, люди, залежні від препаратів тощо).
- Перегляд місцевих цільових програм захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій з урахуванням різних потреб і можливостей різних категорій жінок і чоловіків, дівчат і хлопців (різного віку, освіти, наявності інвалідності тощо).
- Розробка довідкового бюлетеню з питань ґендерних аспектів надзвичайних ситуацій із зазначенням відповідних тематичних досліджень та оперативних рішень, які рада може приймати для включення ґендерної складової в процес управління надзвичайними ситуаціями.
- Запровадження заходів, що підвищують знання та навички жінок виживати та вчасно і адекватно реагувати на традиційні виклики та нові загрози.
- Інформування з питань реагування на надзвичайні ситуації через різні, в тому числі і традиційні канали комунікації.
- Підвищення функціональної грамотності, зокрема цифрової (диджитальної), осіб, які мають обмеження в доступі до неї.

Приклад

Муніципальна асоціація Вікторії (МАВ), Австралія, розробила стратегію врахування ґендерної складової у випадках надзвичайної ситуації¹². Стратегія була схвалена комітетом МАВ у 2013 році. Є свідчення, що частота насильства в сім'ї збільшується після стихійного лиха. Чоловіки частіше помирають у повенях та вогнищах, ніж жінки, і чоловіки сильно впливають на рішення, щоби залишатися та захищати будинки під час пожежі, іноді з трагічними результатами для себе. Щоби позитивно вплинути на такі результати, слід враховувати та розглядати вплив ґендерних ролей та відмінностей.

¹² <https://www.mav.asn.au/what-we-do/policy-advocacy/emergency-management/gender-and-emergency-management>



Розділ 4.

Етика депутатської діяльності (регламент, кодекси рівності проти сексизму, сексуальних домагань, тощо)

Мета 4.1.

Розроблений та впроваджений етичний кодекс депутата місцевої ради, що враховує норми стосовно недопущення сексуальних домагань, сексизму та сексистських висловлювань.

Що допоможе досягти мети

- Розробка та затвердження етичного кодексу депутата з включенням норм стосовно недопущення сексуальних домагань та сексизму.
- Організація інформаційно-просвітницьких заходів щодо подолання упередженого і стереотипного висвітлення інформації про жінок, підвищення рівня їх обізнаності щодо своїх прав і механізму їх реалізації.
- Організація інформаційних і просвітницьких заходів для посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад з питань щодо суті та вигоди ґендерної рівності і забезпечення прав жінок в житті громад.
- Внесення в етичні кодекси депутатів норм стосовно недопущення сексуальних домагань та реагування на них.

Приклад

Кодекс етики та добросесної поведінки депутатів Бердичівської міської ради містить положення про рівність чоловіків і жінок¹³ в основних принципах етики в роботі депутатів (п. 1.3.6).

¹³ <https://berdychiv.com.ua/%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81-%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D0%B4%D0%B5%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%96%D0%B2/>



Мета 4.2.

Забезпечено заходи щодо запобігання сексуальним домаганням, в тому числі на робочому місці.

Що допоможе досягти мети

- Проведення тренінгів з гендерних питань та протидії дискримінації жінок на ринку праці для працівників центрів зайнятості та підрозділів Державної служби з питань праці.
- Підготовка методичних рекомендацій щодо включення положень, що містять розділ відносно протидії сексуальним домаганням на робочому місці.
- Внесення в положення про внутрішній розпорядок, колективні договори та в інші регулюючі документи підприємств, установ та організацій норм стосовно недопущення сексуальних домагань на робочому місці та реагування на них.

Приклади

В 2019 році Національна гвардія України розробила та подала на затвердження до МВС «Методичні рекомендації щодо подання, обліку, розгляду та реагування на скарги щодо дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань у Національній гвардії України». Окрім цього, було розроблено 3 інструкції:

- «Інструкція про заходи контролю за зверненнями громадян, що містять інформацію щодо дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань у Національній гвардії України»
- «Інструкція про механізм оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань у Національній гвардії України»
- «Інструкція щодо подання, обліку, розгляду та реагування на скарги щодо дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань у національній гвардії України».

В університеті Києво-Могилянська академія прийняли Наказ «Політика попередження і боротьби із сексуальними домаганнями» (Наказ НАУКМА №575 від 28.12.18)¹⁴, що містить детальну інформацію з цього питання.

¹⁴ https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennyya/dokumenty-naukma/doc_download/785-polozhennia-polityka-poperedzhennia-i-borotby-z-seksualny-m-domahanniamy-u-naukma



Розділ 5.

Містобудування, планування території та архітектура, транспорт та зв'язок

Мета 5.1.

Потреби та інтереси жінок і чоловіків враховані у проектах містобудування, планування території та архітектури, транспорту та зв'язку.

Що допоможе досягти мети

- Включення до відповідних робочих груп (з питань містобудування, планування території та архітектури, транспорту та зв'язку) жінок і чоловіків з урахуванням різних категорій потреб і вразливості (люди з особливими потребами, вагітні жінки, дівчата і хлопці тощо).
- Здійснення аудиту безпеки територій¹⁵ із залученням усіх зацікавлених сторін як від інфраструктури міста, так і від надавачів і отримувачів послуг (жінки та дівчата, чоловіки та жінки, люди з інвалідністю, ДСНС, поліція, організації, що надають житлово-комунальні послуги тощо).
- Забезпечення представництва жінок при прийнятті рішень про забезпечення громадським транспортом для врахування інтересів чоловіків і жінок при розробці маршрутів та графіків їх пересування.

Приклад

Аудит безпеки та доступності місць загального користування і прибудинкової території одного з багатоквартирних будинків у Дніпрі було проведено в листопаді 2019 року. За даними досліджень, із усіх розбійних нападів, до яких причетні неповнолітні, 14% вчинено у внутрішніх дворах багатоквартирних будинків, провулках, тупиках, біля під'їздів, ще 6,5% – у під'їздах житлових будинків. Змінити ситуацію в під'їздах і на прибудинковій території можна значно меншими зусиллями, ніж в цілому по країні. За результатами аудиту в Дніпрі виявилось, що будинок за переважною більшістю пунктів відповідає критеріям безпеки,

¹⁵ Детально про проведення аудиту безпеки територій <http://wicc.net.ua/post/audit-bezpeki-teritor-y-bezpechno-dlya-zh-nki--bezpechno-dlya-vs-h>



передбаченим методологією. Зокрема, в дворі, в під'їздах, на поверхах і сходових клітках встановлено якісне освітлення, а це важливо як людям зі слабким зором, так і для відвадження зловмисників. Убезпечено виходи на дах в усіх під'їздах, а до підвального приміщення може надати доступ лише голова ОСББ. Встановлено домофони та двері, які зачиняються автоматично, а також силами мешканців встановлено камеру спостереження на одному з під'їздів. Дитячий майданчик облаштовано для безпечного перебування дітей. Прибудинкову територію загородили зусиллями співвласників будинку з боку гаражів, що створювали зону небезпеки для мешканців і мешканок.



Розділ 6.

Освіта, культура, молодь та спорт

Мета 6.1.

Розширений доступ дівчат та жінок до освіти та професійної підготовки, зокрема, STEM-освіти.

Що допоможе досягти мети

- Започаткування спеціальних освітніх ініціатив для дівчат та жінок з вразливих груп населення, зокрема, з метою підвищення обізнаності про освіту як право людини, основи для розширення прав і можливостей жінок (малозабезпечені, інваліди, діти-сироти, ветеранки війни та учасниці АТО, біженки, внутрішньо переміщені особи, недієздатні особи та особи з обмеженою дієздатністю та ін.)
- Створення умов для здобуття дівчатами та жінками перспективного фаху (STEM¹⁶-освіти, професійно-технічних спеціальностей), зокрема шляхом проведення інформаційно-просвітницьких заходів, заохочення та забезпечення умов для рівного доступу дівчат та жінок до STEM-освіти та професійно-технічних спеціальностей.
- Започаткування спеціальних освітніх ініціатив для жінок в університетах третього віку¹⁷.
- Поширення серед дівчат та жінок в установах, організаціях, що працюють з молоддю, жінками, вразливими групами населення, відповідної інформації про анонімні лінії довіри, центри допомоги, притулки тощо.

Приклад

Серед тих, хто працюють в STEM, жінки займають менше 25%, тому мета проекту «Дівчата STEM» – змінити це ще на рівні освіти. Філії «Дівчата STEM» – це спільнота активних дівчат в школах та університетах України, які об'єднались з метою більшого залучення та збільшення кількості дівчат до

¹⁶ STEM (S - science, T - technology – E-engineering – M-mathematics). Акронім STEM вживається для позначення популярного напрямку в освіті, що охоплює природничі науки (Science), технології (Technology), технічну творчість (Engineering) та математику (Mathematics).

¹⁷ <http://tcs.gov.ua/dlya-kiyan-povazhnogo-viku-u-stolici-pracyuye-universitet-tretogo-viku/>
<http://www.nusta.edu.ua/2019/10/05/університет-третього-віку-світ-офі/>



STEM-напрямів в освіті. Спільнота філій наприкінці 2019 року об'єднувала 49 навчальних закладів зі всієї України. За кількістю активностей, проведених з вересня по листопад 2019 року, першим стала філія Южноукраїнської гімназії №1 Южноукраїнської міської ради Миколаївської області¹⁸.

Мета 6.2.

Створені сприятливі умови для відпочинку і занять спортом з урахуванням гендерних аспектів в учбових і громадських закладах, відкритих громадських просторах.

Що допоможе досягти мети

- Проведення гендерного бюджетного аналізу місцевих програм розвитку фізкультури і спорту.
- Проведення аналізу програм благоустрою з урахуванням потреб та інтересів жінок і чоловіків, дівчат і хлопців.

Приклад

В Одесі вперше розпочала функціонування робоча група, яка впродовж декількох місяців займатиметься проведенням гендерного бюджетного аналізу двох обласних програм – «Підтримка фізкультурно-спортивного руху» та «Інші заходи з розвитку фізичної культури та спорту»¹⁹. У межах двох програм розглядатимуться показники діяльності місцевих центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» та показники фінансової підтримки місцевих осередків (рад) всеукраїнських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості. Обидві програми аналізуватимуться у аспекті показників, затверджених обласною комплексною програмою розвитку фізичної культури і спорту в Одеській області на 2018-2020 роки (рішення обласної ради від 21 грудня 2019 року). Рекомендації можуть стосуватися включення до програм положень, які сприятимуть дотриманню рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, заходів, які б враховували паритетну участь жінок і чоловіків, внесення змін до державної статистичної, адміністративної звітності та документів, що застосовуються в бюджетному процесі для врахування гендерного аспекту.

¹⁸ <https://www.gurt.org.ua/news/informator/57346/>

¹⁹ <https://izbirkom.org.ua/publications/obshchestvo-19/2018/sport-gender-i-biudzhet-iak-v-odeskii-oblasti-zaprovadzhuvatimut-novi-pidkhodi-do-gendernoyi-rivnosti-u-sferi-finansiv/>



Приклад

Відкриті громадські простори (зони відпочинку, спортивні і тренажерні площадки та ін.) не завжди враховують потреби жінок та чоловіків, хлопців та дівчат, молоді та дорослих. Наприклад, встановлення на тренажерних майданчиках тренажерів і для дітей і для дорослих, і для чоловіків і для дівчат. В процесі гендерно збалансованої бюджетної підтримки місцевих програм розвитку фізкультури і спорту мають передбачатись і підтримка напрямів, якими переважно послуговуються чоловіки (наприклад футбол), і підтримка напрямів, якими послуговуються переважно жінки (наприклад фітнес).



Розділ 7.

Охорона здоров'я, соціальний захист населення та реабілітація учасників бойових дій

Мета 7.1.

На місцевому рівні здійснюється постійний моніторинг потреб різних груп жінок і дівчат, чоловіків і хлопців, і дані, що фіксуються в статистично-аналітичних матеріалах, враховуються при прийнятті управлінських рішень у сфері охорони здоров'я.

Що допоможе досягти мети

- Включення гендерної складової під час розроблення планів заходів з реалізації стратегій державної політики в області охорони здоров'я.
- Перевірка наявності послуг мамографії і скринінгу на основі доказових даних з урахуванням чисельності населення та доступності.

Приклад

В листопаді 2019 Кабінет Міністрів України затвердив Стратегію боротьби з ВІЛ, туберкульозом та гепатитом до 2030 року. Процес розробки такої довгострокової стратегії вимагав участі організацій громадянського суспільства для забезпечення прав людини та гендерної справедливості у вирішенні питань, що стосуються громад. Наступною можливістю для змістовної участі громад є трирічні плани імплементації Стратегії, які також представлятимуть інструменти бюджетування для різних джерел фінансування. Попередній досвід показав, що проблеми з координацією продовжують перешкоджати зусиллям адвокації з боку громадських організацій. Зважаючи на ці проблеми, благодійна організація «Позитивні жінки» звернулася за підтримкою проведення гендерного аудиту Стратегії 2030 та виявлення можливості гендерно-чутливих втручань у пакеті послуг з ВІЛ.



Серед рекомендацій гендерного аудиту²⁰, зокрема, забезпечення систематичного надання послуг по типу клінік дружніх для молоді з можливістю отримувати конфіденційні медичні послуги та інформацію про них з урахуванням гендерних підходів; підвищення рівня поінформованості про послуги постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції серед осіб, які мали ризик інфікування, у тому числі внаслідок сексуального та домашнього насильства з урахуванням гендерних аспектів проблематики та різних каналів комунікації тощо.

За результатами обговорення гендерного аудиту члени програмного комітету Національної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ/СНІД прийняли рішення щодо необхідності врахування рекомендацій гендерного аудиту в плані заходів щодо реалізації Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на 2021-2023 роки.

Мета 7.2.

Соціальний захист населення здійснюється на засадах принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Що допоможе досягти мети

- Моніторинг потреб жінок і дівчат з різних соціально вразливих груп населення, внутрішньо переміщених жінок і дівчат, включно із тими, хто піддаються різним формам множинної дискримінації (в тому числі вдів, жінок, які самі виховують дітей, жінок і дівчат з інвалідністю, літніх жінок, жінок, що належать до ромських національних меншин, сексуальних меншин).
- Розробка пропозицій щодо регулювання виявлених потреб різних груп внутрішньо переміщених жінок і дівчат, чоловіків і хлопців шляхом видання підзаконних нормативних актів, що забезпечують права внутрішньо переміщених осіб.
- Моніторинг урахування особливих потреб жінок і дівчат, чоловіків і хлопців різних соціально вразливих груп населення, внутрішньо переміщених осіб, зокрема, в сільській місцевості, в усіх заходах на виконання державних та місцевих програм соціального розвитку.

²⁰ <http://www.pw.org.ua/gendernyj-audyt-natsionalnoi-strategii-borotby-z-vil-tuberkulozom-ta-gepatytamy-do-2030-roku/>



- Впровадження соціального замовлення надання соціальних послуг особам, які постраждали від насильства за ознакою статі, зокрема, сексуального насильства, домашнього насильства, торгівлі людьми.
- Відкриття окремих, ізольованих кризових кімнат для жінок і чоловіків, які постраждали від домашнього насильства.

Приклад

У Києві відкрили першу «кризову кімнату» для постраждалих від домашнього насильства²¹. Вона працюватиме як тимчасовий притулок для всіх жінок, дітей і чоловіків, які зазнали гендерно зумовленого насильства. Постраждалі зможуть отримати в кімнаті психологічну та юридичну допомогу, а також харчування і засоби особистої гігієни. Проект реалізовано в рамках спільної між КМДА та Фондом народонаселення ООН програми побудови системи протидії та запобігання гендерно зумовленому насильству.

Мета 7.3.

Реабілітація учасників і учасниць бойових дій здійснюється з урахуванням принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Що допоможе досягти мети

- Оцінка потреб учасників і учасниць бойових дій з урахуванням різних потреб жінок і чоловіків.
- Запровадження заходів підтримки (психологічних і соціальних) для членів сімей учасників і учасниць бойових дій.

Приклад

Проблеми жінок-ветеранок бойових дій часто залишаються поза увагою влади, бо відсоток їх значно менший за чоловіків. Фондом «Демократичні ініціативи» імені Лька Кучеріва були вивчені проблеми, потреби і запити жінок-ветеранів АТО/ООС та отримано від них зворотній зв'язок про дієвість існуючих заходів соціальної адаптації²². Серед рекомендацій, зокрема,

²¹ https://kyivcity.gov.ua/news/u_kiyevi_vidkrili_pershu_krizovu_kimnatu_dlya_zhertv_domashnogo_nasilstva_foto/

²² <https://dif.org.ua/uploads/pdf/9510666775e695cbf5dcb54.77968965.pdf>



пропонується ефективно використання державних коштів, передбачених для медичного обслуговування ветеранок із запровадженням адресної допомоги, що дозволяла б їм користуватися оздоровчими процедурами, планувати щорічне санаторне лікування, отримувати консультації та лікування у лікарів – вертебрологів, невропатологів та стоматологів, системну психологічну роботу із жінками-ветеранками тощо.



Розділ 8.

Правові питання, законність, громадський порядок

Мета 8.1.

Створені умови протидії дискримінації і допомоги постраждалим від насильства за ознакою статі, зокрема, домашнього насильства .

Що допоможе досягти мети

- Просвітницька робота серед жінок і чоловіків стосовно їх права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування за фактами дискримінації за ознакою статі для надання допомоги.
- Розгляд звернень жінок і чоловіків за фактами дискримінації за ознакою статі та надання допомоги.
- Сприяння доступу вразливих груп жінок до правосуддя, у тому числі шляхом забезпечення надання безоплатної правової допомоги.
- Розробка та прийняття інструкції з протидії сексуальним домаганням на робочому місці з урахуванням специфіки роботи чи служби.
- Створення спеціальних притулків, кризових центрів та кризових кімнат для жінок і чоловіків, які постраждали від домашнього насильства.
- Розміщення в притулках жінок, постраждалих від домашнього насильства, які не можуть бути розміщені в загальних притулках (кризові кімнати).
- Навчання з практичних аспектів виявлення та реагування на множинну дискримінацію та ґендерне насильство для представників і представниць органів публічної влади, в тому числі державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.
- Підготовка інформаційних матеріалів для розміщення на офіційних веб-сайтах органів державної влади, що містять інформацію про права жінок, Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації



щодо жінок, Факультативний протокол до неї та Загальні рекомендації до Конвенції Комітету ООН.

- Проведення інформаційних кампаній, спрямованих на запобігання та протидію дискримінації та насильства за ознакою статі.
- Створення та трансляції теле- і радіопрограм з підвищення правової обізнаності з питань прав жінок.

Приклад

У 2019 році в Мелітополі відкрито притулок для тимчасового цілодобового проживання жінок, в тому числі з дітьми, які постраждали від домашнього і гендерно зумовленого насильства «Фіалка»²³. Створений кризовий центр надання соціальних послуг, в тому числі з притулком для тимчасового цілодобового перебування жінок, в разі потреби – з дітьми, які постраждали від домашнього, гендерно зумовленого, або будь-якого іншого виду насильства. Кризовий центр має два приміщення за різними адресами. Адреса безпосередньо притулку для перебування постраждалих жінок не розголошується, як і не застосовуються будь-які позначення у вигляді вивісок та об'яв.

Приклад, наведений в Меті 4.2, як і сама Мета, споріднена з Метою 8.1. І заходи, здійснені для виконання Меті 4.2. стануть, водночас, і заходами, які сприятимуть виконанню даної Меті.

²³ <https://www.zoda.gov.ua/news/45957/u-melitopoli-vidkrito-krizoviy-tsentr-dlya-zhinok,-postrazhdalih-vid-nasilstva.html>



Розділ 9.

Промисловість, агропромисловий комплекс, підприємництво

Мета 9.1.

Створені умови для збалансованого розподілу професійних і сімейних обов'язків жінок і чоловіків.

Що допоможе досягти мети

- Розробка та затвердження положення про діяльність дитячих кімнат в установах та організаціях.
- Перегляд графіків роботи дитячих садочків та груп подовженого дня у школах, які будуть враховувати робочий час у місцевості у жінок і чоловіків.
- Проведення інформаційних заходів для заохочення чоловіків користуватися відпустками по догляду за дитиною (до досягнення нею трирічного віку, за хворою дитиною) та популяризація такої практики.
- Залучення ЗМІ для поширення позитивних прикладів поєднання сімейних та професійних обов'язків різних сімей.

Приклад

Мінсоцполітики спільно з представництвом Фонду ООН із народонаселення в Україні у 2015 році започаткували національну інформаційну кампанію «Щастя в 4 руки» для подолання усталених стереотипів, популяризації рівномірного розподілу домашніх обов'язків між подружжям і догляду за дітьми. Виготовлено та транслюються соціальні ролики «Дитина – нагорода за любов» та «Справжні чоловіки». Також розміщено 58 біл-бордів то 20 сіті-лайтів «Пам'ятай: разом вдвічі легше!»²⁴.

Мета 9.2.

Створені умови для повної рівноправної участі жінок і чоловіків в підприємництві і на ринку праці без дискримінації та упереджень.

²⁴ <https://zags.org.ua/>



Що допоможе досягти мети

- Проведення інформаційних заходів за участі роботодавців, спрямованих на подолання гендерних стереотипів під час профорієнтації та обрання гендерно-“нетипових” професій.
- Проведення інформаційних заходів за участі роботодавців, спрямованих на подолання гендерних стереотипів щодо працівниць – жінок з вразливих груп, жінок, які належать до ромських національних меншин, жінок з ВІЛ позитивним статусом тощо.
- Паритетне залучення до навчання у закладах спеціалізованої, професійної (професійно-технічної) освіти дівчат і хлопців на рівній основі.
- Впровадження програми стажувань в бізнес-секторі з можливістю працевлаштування для жінок із вразливих груп, зокрема, жінок, які належать до ромських національних меншин.
- Вивчення стану доступу дівчат і жінок із сільської місцевості до оплачуваної праці та підвищення професійної кваліфікації.
- Проведення тренінгів з гендерних питань та протидії дискримінації жінок на ринку праці для працівників і працівниць Державної служби зайнятості та Державної служби з питань праці.
- Поширення практик з проведення гендерного аудиту підприємств у державному та приватному секторах, комунальних підприємствах.
- Проведення навчальних заходів для жінок із сільської місцевості з питань розвитку малого підприємництва, фермерства та кооперації у сільській місцевості.
- Забезпечення жінкам на рівні з чоловіками можливості працевлаштування, включаючи застосування однакових критеріїв для кандидатів при прийомі на роботу.

Приклад

Міський центр зайнятості Житомира і громадська організація «Паритет» у 2016-2018 роках провели тренінги з фінансової зайнятості для пенсіонерок та студенток. В 2017 році у місті відкрили Центр освіти для дорослих жінок, які здобувають додаткові важливі навички для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці.



Розділ 10.

Сім'я, материнство, дитинство

Мета 10.1

На місцевому рівні впроваджено систему мотивації для жінок і чоловіків брати рівну участь у сімейних справах, вихованні дитини, організації її побуту тощо.

Що допоможе досягти мети

- Організація курсів для майбутніх батьків про важливість виховання дитини на засадах рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
- Розвиток та запровадження альтернативних схем догляду за дітьми, які можна швидко розгортати, зокрема, під час стихійних лих, епідемій та інших надзвичайних ситуацій.
- Проведення заходів під гаслом «Кожній родині» з увагою різним категоріям родин (з дітьми і без дітей, розширені і нуклеарні, домогосподарства із однієї особи і сім'ї з одним із батьків), їх проблемам, шляхам вирішення, тощо.
- Інформування родин про шкідливість ранніх шлюбів.
- Організація міжсекторальної співпраці шкіл та соціальних служб щодо запобігання раннім шлюбом серед дівчат із вразливих груп.

Приклад

Інформаційно-консультативний жіночий центр разом з жіночими консультаціями Києва проводив курси для майбутніх батьків про підходи уповноваженого батьківства. Курси містили як медичну інформацію, так і бесіди про шкідливість ґендерних стереотипів як в цілому, так і щодо вагітності зокрема²⁵.

²⁵ <http://wicc.net.ua/post/zm-st-chitanki-shkola-upovnovazhenogo-bat-k-vstva>



ДОДАТКИ

Додаток 1

Нормативно-правові акти для застосування в політиці рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

- ✓ Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
- ✓ Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
- ✓ Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>
- ✓ Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
- ✓ Закон України «Про протидію торгівлі людьми» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF>
- ✓ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80>
- ✓ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-2018-%D1%80>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Питання проведення гендерно-правової експертизи» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2018-%D0%BF#Text>



- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2018-%D0%BF>
- ✓ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про поширення експериментального проекту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію на опрацювання звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1145-2019-%D0%BF>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/824-2019-%D0%BF>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF>



- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження форм документів, із яких формується особова справа постраждалої особи, влаштованої до притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0772-19>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методичних рекомендації щодо ідентифікації випадків ґендерної дискримінації та механізм надання правової допомоги» https://zakononline.com.ua/documents/show/112397_112397
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0262-19>
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Змін до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0179-19>
- ✓ Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису щодо кривдника» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18>
- ✓ Правила етичної поведінки поліцейських <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>



- ✓ Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Типової програми для кривдників» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18>
- ✓ Наказ Міністерства соціальної політики України «Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18>
- ✓ Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції ґендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0211-20>
- ✓ Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оцінювання ґендерного впливу галузевих реформ» <https://www.msp.gov.ua/documents/5701.html?PrintVersion>
- ✓ Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у трудових відносинах» <https://www.msp.gov.ua/documents/5627.html?PrintVersion>
- ✓ Інструкція щодо інтеграції ґендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0211-20#Text>
- ✓ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування ґендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19#Text>
- ✓ Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0262-19#Text>



Додаток 2

Міжнародні документи щодо рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

- ❖ Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_207
- ❖ Пекінська декларація 1995 р. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_507
- ❖ Конвенція ООН про політичні права жінок https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156
- ❖ Конвенція ООН про громадянство заміжньої жінки https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_158
- ❖ Конвенція ООН про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_174
- ❖ Конвенція МОП No 100 про рівне винагородження чоловіків та жінок за рівноцінну працю 1951 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_002
- ❖ Конвенція МОП No 103 про охорону материнства (переглянута) 1953 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_122
- ❖ Конвенція МОП No 111 про дискримінацію в галузі праці та занять 1958 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_161
- ❖ Конвенція МОП про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками No 156 1981 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_010
- ❖ Декларація МОП основних принципів та прав у світі праці 1998 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_260
- ❖ Конвенція МОП 1935 р. No 45 про використання праці жінок на підземних роботах у шахтах будь-якого роду https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_134
- ❖ Резолюція РБ ООН 1325 (2000) [http://undocs.org/en/S/RES/1325\(2000\)](http://undocs.org/en/S/RES/1325(2000))
- ❖ Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>
- ❖ Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад https://www.auc.org.ua/sites/default/files/hartiya_ukr.pdf
- ❖ План дій ОБСЄ з просування гендерної рівності <https://www.osce.org/files/f/documents/2/7/14713.pdf>



Додаток 3

Список джерел, які можна використовувати у впровадженні принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в державну політику

Гендерний бюджетний аналіз програм, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів. Стислий виклад / Київ, 2016 – 89 с. <https://genderindetail.org.ua/library/ukraina/genderniy-byudzhetniy-analiz-program-yaki-finansuyutsya-z-derzhavnogo-ta-mistsevih-byudzhetiv-134564.html>

Сулова О. Аналіз державної політики та нормативно-правових актів на відповідність принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: [посібник] / Київ: USAID в рамках Програми «РАДА: підзвітне, відповідальне, демократичне парламентське представництво», 2017. – 89 с. https://www.radaprogram.org/sites/default/files/publications/gender_public_policy_web.pdf

Сулова О. Системні реформи: принципи рівних прав та можливостей жінок і чоловіків і антидискримінаційний підхід / Київ, 2019 – 56 с. <http://wicc.net.ua/post/pos-bnik-sistemn-reformi-princip-r-vnih-prav-ta-mozhlivostey-zh-nok-cholov-k-v-antidiskrim-nac-yniy-p-dh-d>

Сайт Ради Європи. Гендерна рівність <https://www.coe.int/en/web/genderequality>



Додаток 4

Словник

Гендер – змодельована суспільством та підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої і жіночої поведінки²⁶.

Гендерна політика – визначення міжнародними органами та державами, політичними партіями основних гендерних пріоритетів і фундаментальних цінностей, принципів і напрямів діяльності, відповідних методів та способів їхнього втілення, спрямованих на утвердження рівних прав, свобод, створення умов, можливостей і шансів, гарантій забезпечення рівного соціально-політичного статусу чоловіків і жінок, на розвиток гендерної демократії та формування гендерної культури в суспільстві²⁷.

Гендерна компетентність – це здатність чоловіків і жінок помічати ситуації гендерної нерівності в навколишньому житті; протистояти сексистським, дискримінаційним діям і впливам; самим не створювати ситуації гендерної нерівності. Гендерна компетентність особистості включає: 1) знання про існуючі ситуації гендерної нерівності, фактори й умови, що їх викликають; 2) вміння помічати й адекватно оцінювати ситуації гендерної нерівності в різних сферах життєдіяльності; 3) здатність не проявляти у своїй поведінці гендернодискримінаційних практик; 4) здатність вирішувати свої гендерні проблеми і конфлікти, якщо вони виникають²⁸.

Гендерна рівність – рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства²⁹.

Гендерний портрет – це порівняльне дослідження, що відображає соціально-демографічне становище та показує особливості таких соціальних груп, як жінки і чоловіки.

²⁶ <http://a-z-gender.net/ua/%D2%91ender.html>

²⁷ <http://a-z-gender.net/ua/%D2%91enderna-politika.html>

²⁸ <http://a-z-gender.net/ua/genderna-kompetentnist.html>

²⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>



Гендерно зумовлене насильство – будь-які небезпечні дії, які вчиняються проти волі людини і які базуються на соціально визначених гендерних відмінностях між жінками і чоловіками³⁰.

Кризова кімната – тимчасовий прихисток для постраждалих від насильства; відрізняється від притулків подібного типу тим, що вона призначена для однієї людини чи родини.

Безоплатна правова допомога – правова допомога, що надається особі, яка її потребує, але не бажає або не може її оплатити, та фінансується коштом державного, місцевого бюджетів, або з інших джерел.

Гендерно-орієнтований підхід у бюджетному процесі – врахування гендерних аспектів на усіх стадіях бюджетного процесу та висвітлення у відповідних бюджетних документах цілеспрямованості на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків (гендерної рівності).³¹

Сексизм – будь-який акт, жести, візуальна репрезентація, сказані чи написані слова (сексистські висловлювання), практика чи поведінка, які базуються на ідеї, що особа чи група осіб є малозначимими через їхню стать. Сексизм – прояв історично нерівних владних відносин між жінками і чоловіками, що веде до дискримінації та перешкоджає повному поліпшенню становища жінок у суспільстві³².

Сексуальні домагання – дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування³³.

Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» – документ прийнятий одноголосно Радою Безпеки ООН 31 жовтня 2000 року. Резолюція стала першим кроком для визнання непропорційного впливу війни на жінок, а також важливості жіночої участі та лідерства в запобіганні конфліктів і побудові миру. Активна участь жінок розглядається як необхідна умова для досягнення міжнародного миру і безпеки в широкому розумінні цієї концепції.

³⁰ "Gender Equality, UN Coherence and You", UNICEF, UNFPA, UNDP, UN Women

³¹ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19#Text>

³² <https://rm.coe.int/cm-rec-2019-1-on-preventing-and-combating-sexism-ukr/1680968561>

³³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

Довідник

Олена Суслова

**РІВНІ ПРАВА ТА МОЖЛИВОСТІ
ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ
У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ:
СТАНДАРТИ, ПРІОРИТЕТИ
ПОРАДИ**

Комп'ютерна верстка: *Коваленко І.В.*
Дизайн: *Коваленко І.В.*

Підписано до друку 25.09.2020. Формат 60×84 1/16
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура *Myriad Pro*
Умов. друк. арк. 2,33. Обл. вид. арк. 2,50
Тираж 600 прим. Замовлення № 250920_1

Надруковано в ТОВ "Видавництво "Юстон"
01034, м. Київ, вул. О. Гончара, 36-а
тел.: (044) 360-22-66, www.yuston.com.ua

РІВНІ ПРАВА ТА МОЖЛИВОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

СТАНДАРТИ, ПРІОРИТЕТИ, ПОРАДИ

Досягнення гендерної рівності є ключовим елементом у реалізації місії Ради Європи, суть якої – захищати права людини, підтримувати демократію та забезпечувати принцип верховенства права.

Глибока прихильність до де-факто рівності між жінками та чоловіками на всіх рівнях та у всіх сферах разом із розширенням прав жінок та викориненням сексизму і гендерних стереотипів принесуть користь усім майбутнім поколінням і суспільству в цілому.

*Стратегія гендерної рівності Ради Європи
на 2018–2023 роки*

Довідник пропонує уніфікований підхід до врахування принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у системі місцевого самоврядування в Україні. Він пояснює наявні стандарти, допомагає визначати пріоритети, дає поради і приклади. Тут наведений і перелік нормативно-правових актів, що можна використати в роботі, та короткий глосарій застосованих у виданні термінів з гендерної проблематики.

Дізнатись більше про Раду Європи та сприяння децентралізації і реформи місцевого самоврядування можна тут:

www.slg-coe.org.ua
www.facebook.com/sglcoe/



Видання призначено для використання в органах місцевого самоврядування, системі професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх заступників і заступниць, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, а також усім, хто цікавиться питаннями гендерної рівності та недискримінації.

Мета, завдання та приклади щодо урахування потреб та інтересів жінок і чоловіків наведені у наступних сферах діяльності місцевої ради:

- Загальні/комплексні питання діяльності місцевої ради
- Бюджет і фінанси
- Екологія та природні ресурси, надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків
- Етика депутатської діяльності (регламент, кодекси рівності проти сексизму, сексуальних домагань, тощо)
- Містобудування, планування території та архітектура, транспорт та зв'язок
- Освіта, культура, молодь та спорт
- Охорона здоров'я, соціальний захист населення та реабілітація учасників бойових дій
- Правові питання, законність, громадський порядок
- Промисловість, агропромисловий комплекс, підприємництво
- Сім'я, материнство, дитинство

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. Вона нараховує 47 держав-членів, включно з усіма державами-членами Європейського Союзу. Усі держави-члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини – договору, спрямованому на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції у державах-членах.

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE